

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 32.

V petek 19. maj. Serpana

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

Pravo - in deržavoznanska terminologija za slovanske jezike v Avstrii.

Pravo - in deržavoznanska terminologija za slovanske jezike v Avstrii, katero sestaviti je c. k. ministerstvo pravice posebno komisijo iz znajdenih mož na Dunaj poklicala, je v tisku že tako daleč, da se bo prvi del, ki obseže nemško-česko terminologijo, že mesca julija zamogel izdati. Obsegel bo krog 9000 naj bolj važnih, v opravičnih rečeh rabljivih besed, in bo vsacimu, ki zna v českem jeziku pisati, predstavljati, ali kdor ima ustne opravila, tako potreben pripomoček, da ne bo mogel noben politiški vradnik, sodnik, pravdosrednik in opravnik na Českem, Moravskem, Sileskem in v slovaških krajih Ogerskiga lahko brez njega biti. Obsegel bo 15 ali 16 pol v osmini. Naročnina nanj znese z stroškoprostim pošiljanjem vred 1 gold. 24 kr. v srebru.

Ker se bo s perviga nemško-česki del le v 2000 iztisih natisnil, se vsi, ki ga koj, ko bo izdan, žele imeti, povabijo, naročnino z 1 gold. in 24 kr. za en iztis z natanjnim naznanilom imena in stanovanja na razpošilitev c. k. deržavne tiskarnice (Expedit der k. k. Staatsdruckerei) na Dunaju poslati, da se jim bo delo, kakor bo natisnjeno, brez poštne po c. k. pošti poslalo. Tudi ni treba pri naročenju nič poštne plačati, ako se zunaj na pismo zapiše: „V zadevah deržavniga zakonika“.

Kdor se na naj manj 10 iztisov naroči, plača 10 procentov naročnine manj, kakor je postavljena.

Dunaj, 8. julija 1850.

Od vredništva deržavniga zakonika in vladnika lista.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Noviga mesta. Kakor v drugih krajih naše dežele, so bile tudi v Novim mestu v ponedeljek 1. maj. serpana nove sodne gosposke iz očitnim in ustnim ravnanjem vpeljane.

Prav veselo in slovesno je bil zato ta dan obhajan. Častitljiva duhovšina, vojaški in uradni nadstojniki s svojimi podložnimi, meščanska straža prav lepiga junaškiga obnašanja, sploh vsi meščanje so se praznovanja tega dneva z pravo prijaznostjo vdeležili. Pri slovesni sv. maši v kapiteljski cerkvi se je bila sošla velika množica ljudi vsaciga stanu, in vidilo se je iz vsih pobožnosti, da je vsak dober dar le od zgoraj pričakovati.

Po končani službi božji so se c. k. uradniki spremljeni od množice podali v poslopje nove deželne sodnije, ker je gosp. predsednik žl. Scheuchenstuel v očitnim velikim zbirališu s krepko, prijetno besedo razložil visoko pomembnost dneva spolnjenja cesarske obljube, storjene v §. 103 deržavne vstave; je priporočil uradnikom novih sodništev natanjčno, neoskrunjeno dopolnovanje njih dolžnosti; se zahvalil pričujočim, za toliko prijazni sprejem,

in podbudil vse k zaupljivi pripomoči v čast in korist naše avstrijske domovine.

Po gosp. predsedniku je nastopil cesarski pravdnik gosp. Dr. Lušin z nagovorom v našim domačim jeziku, kar se je toliko bolj prilaglo, ker je bil ravno teržni dan in zato velik shod od vsih strani novomeske okolice, in ker se je bilo v zadnjih časih tudi neko poželenje, samooblastno sebi pravico storiti, med ljudstvom pokazalo. Naslonec se na besede gosp. predsednika je gosp. cesarski pravdnik tudi visoke pomembe dneva opomnil, ter tako naprej govoril: „Vpeljanje pa novih sodnih oblasti, gospodje moji! je dolgo zaželjeni sad sedanjiga mirniga stanu avstrijskiga cesarstva. Vsim vam je znano, kako so se od predlanjskiga leta zbirali strašni viharji in grozovite vremena nad Avstrije obnebju. Zunanji in znotranji nje sovražniki so si bili v roke segli, da hočejo podkopati in razdjati mogočno drevo ukorcinjeno že od sto in sto let. — Tode na pomiglej vsigamogočniga so se razsuli vsi ti černi oblaki; spet je zasijalo solnce veselja; in kakor ogenj zlato žlindro čisti, ravno tako se je vzdignila Avstrija iz nesreče mogočna, očišena, prerोजना.“

„Drugači pa tudi ni mogel pripeti po predvidnosti; saj je nazadnje vender še vselej obveljala pravična reč; in na pravico je pa ravno zidano in vterjeno prekrasno poslopje avstrijskiga cesarstva. Že ranjcu cesarju Francu neumerjočiga spomina je bil izvoljivni prigovor leta: *Justitia regnorum fundamentum*, to je: poglaviti steber kraljestev je pravica.“

„In komaj so bili enmalo potihnili predrečeni hudi viharji, so že tudi naš cesar Franc Jožef spoznali eno nar prvih potrebosti: vstanoviti in vpeljati nove postave in nove sodne oblasti. — Ampak grozno težko in ostrašljivo je bilo to delo. Tode z veseljem in serčnostjo so se ga poprijeli Njegovi neutrudeni ministri in drugi visoko zasluženi možje; in glejte dopolnjena je volja cesarjeva, doveršene so lepe naprave v sodnih rečeh.“

„Od današnjiga dneva so začete in vpeljane nove sodne oblasti, pri katerih bo zanaprej vsaki svojo pravico iskati. Bodi bogatin, bodi revež, bodi visociga, bodi niskiga stanu: vsacimu se bo delila le ena sama, gola, čista pravica. Zatorej pa naj bo vsakteri oistro svarjen, ne sam sebi pravice jemati, naj bo že za karkoli hoče. — Ako kdo eniga družiga kakšniga hudodelstva ali prestopka kriviga misli, naj ga naznani in izroči postavnim gosposkam. Sej gre vsaki sodni oblasti, in tako tudi meni kakor cesarskemu pravdniku in mojim namestnikom posebna dolžnost in pravica, hudodelnike kakor hitro je mogoče dati prijeti, obsoditi in zasluženi kazni ali štrafngi podvreči. — De se tedaj nobedin ne prederzne segati samolastno v opravila cesarskih oblasti, zakaj težko in naglo bo padla roka pravice na vsaciga, kdor jo žali.“

„Vender gospodje moji! danes vpeljane sodne gosposke niso samo za strah hudobnimu; one so tudi močna podpora vsim pravičnim in poštenim ljudem, so zavetje zapušnim vdovam,

so pribežališe revnim sirotam, katerim očete namestujejo. Upamo tedaj z božjo pomočjo, da bodo lete nove sodne naprave deželi dober sad prinesle. In zato pa tudi mislim, da se spodobi skazati gorečo hvaležnost našimu skerb-nimu in milostljivimu cesarju Francu Jožefu. S čem pa hočemo skazati leto našo hvaležnost drugači kakor z nepremakljivo, skalnato zvestobo proti Njemu in celi Njegovi veličastni hiši. Sej vsaki med nami nosi v svojim sercu z zlatimi čerkami zapisane une prežlahne besede, ktere so naš sedanji svitli cesar pred dvema mescema na krajnski meji izgovorili rekoč: „Serčno me veseli stopiti v tisto deželo, ktere zvestoba se ni omajala tudi v naj hujših časih.“

„In leto, gospodje moji! bo veljalo tudi zanaprej in zavselej od cele naše krajnske dežele, in sosebno od te prijazne dolenske strani. Gotovo tedaj zadenem nar serčnejsi misli vsaciga med nami, če zdaj svoj glas povzdignem in iz globočine serca zakličem: Naj nam Bog še dolgo ohrani našiga milostljiviga cesarja; — naj še dolgo in srečno živijo naš dobrotljiv oče Franc Jožef!“

Na te besede je zadonelo serčno „Živijo“ od seliga zaupanja v srečno prihodnost naprav blagoserenosti našiga milostliviga cesarja. R....

Vipava. 9. julija dopoldan ob 9. uri smo tukaj imeli že prvo javno (očitno) ravnanje v kazenskih pravdah po novi postavi. Sodba je bila zastran pregrehe zoper telesno varnost po §. 183 II. razdelka kazenske knjige. Toženi je bil na 3 dni v ječo obsojen. — To očitno ravnanje je pričam in poslušavcam močno dopadlo, in pri razhodu po dokončani pravdi se je slišal med njimi pogovor: „To je lepo! tako je prav!“

Ribnica. 24. dan p. m. se je vstanovila kmetijska podružnica Turjaško-Ribniška (Auersperg-Reifnitz). Za predstojnika so zbrani udje izvolili gosp. Jožefa Rudeža v Ribnici, — za odbornike pa g. Matevža Logarja v Ribnici, gosp. Janeza Koslerja mlajšiga v Orteneku, gosp. Janeza Zieglerja, fajmoštra v Dolenji Vasi, in gosp. barona Alojzija Lazarini v Cebeljsbergu.

Štajarska. Srenja Staine hoče na vsako vižo nadvojvoda Jovana za srenjskiga nadstojnika izvoliti. Tudi nekatere kmetje iz srenje Gail so prašali pri gosposki, ali bi ne smeli nadvojvoda Jovana, kteriga imajo tako silno radi, za nadstojnika izvoliti, in ko se jim je reklo, da bi to ne šlo, ker ima nadvojvoda drugod veliko opraviti, so djali: potem pa mora naj manj 100 goldinarjev plačati, ako se temu odpove. Tukaj bo saj vidil cvet in sad, med tem ko je v Frankobrodu vedno gledal, kako červ razpertij nemški hrast vedno bolj in bolj podriva.

Austrijska. „Union“ piše, da se iz zlo verjetnih virov zve, da bo kmalo obsedni stan nehal in da se bo nova amnestija podelila, oboje se ima zgoditi po naravni zapovedi njegoviga veličanstva, govori se tudi, da se bo cesar kmalo v Benetke podal.

* Soseska Manersdorf je za svojiga župana svojiga gruntnega gospoda izvolila — ker je pa grajšina cesarjeva bila, in ker je tedaj cesar sam gruntni gospod bil, je cesar za župana v Manersdorfu izvoljen bil.

* Vodstvo društva, kteriga naloga je vbo-ge jugoslovanske vdove in sirote podperati, ki so moze in očete v vojski zgubile sledeče naznani:

Nič ni bolj ganljivo, kakor v persih močniga vojaka, zmageovenčaniga vojskovodja tudi mehko, za terpenje človeštva čutiljivo serce najti. Kako to Radecky-ga zadene, pričajo stoterni dokazi, pa nov dokaz je dnevno povelje, kteriga je, ni še davno, svoji armadi naznanil. Zapopadek tega povelja je sledeči

Glavni stan Verona 15. junija.

Na Dunaju se je društvo ustanovilo za podporo tistih jugoslovanskih vdov in sirot, ki so svoje moze in očete v vojski zgubile.

To društvo mi je nekatere razglase poslalo z prošnjo, de bi se tudi armada pri tem vdeležila.

Velike žertve vsake sorte, ktere je granica z brezštevilnimi vojaki in drugimi sredstvi za vdušenje nesrečne notrajne vojske na oltar domovine položila, ozir, de so bile ti kraji bojiše, pokončavanju in zlobi odperti, tako, de so bile cele okrožja v pušavo, cele vasi in soseske v pepel spremenjene, le preveč opravičijo to velikodušno početje.

Nadloga je tedaj neizrečena; na vse kraje se razlega tugovanje vdov in sirot, kterih možovi in očete so na bojnem polju padli, ktere je bolezen vsmertila ali celo roka razbojnikov.

Množica ostalih je strašno veliko, vdov je 25,000. Ti nesrečni ljudje brez tolažbe okrog tavajo, ker nimajo tistih, kteri so jih vidili, ker nimajo strehe, pod ktero bi prenočili.

Vojaki! kakor ste vedno moj glas poslušali: poslušajte ga tudi sedaj na polju velikodušnosti — zapušeni tistih vaših vojnih tovaršev, ki so na Vaši strani junaško smert storili, Vas kličejo sedaj za usmiljenje! Prepričan sim, de se bo vsak po svoji moči vdeležil. — Torej naj se povsod nabera prične v ta namen, in doneski naj se vojaškemu poveljstvu z podpisimi vred pošiljajo. Radecky, s. r. Vojskovodja.

Te male pa serčne besede slavniga vojskovodja bodo gotovo obilni blagor prinesle in vdove in sirote močno podperale.

Horvaška. Za vložitev za službe pri političkih gospodkah je čas do 4. avgusta odločen. Povsod je potreba znanost narodniga jezika. Koliko plačila bo ban imel, ni znano; banalni svetovavec perviga reda ima 4000 gold., druga dva banalna svetovavca po 2500 gold. Nadžupan v Zagrebu dobi 3000 in 500 dodaje, v Reki in Sisku bosta dobivala po 2500, v Varazdinu, Križu in Požegu po 2000 gold. z zgorej imenovano dodajo. Namestniki županov imajo eni po 1400, drugi pa po 1200 gold. plačila. Vse komitatne gosposke bodo dobivale na leto 15,350, banalna vlada pa razun bana 37,800 goldinarje, in kantonske gosposke 72,800, tedaj skupej 125,550 goldinarjev.

Serbska. Osoda nesrečniga mesta Novi Sad je odločena. Dobilo bo dva miliona za posojilo, za ktero je prosilo. Zidati se bo kmalo spet začelo. Sliši se, de bo Novi Sad glavno mesto Vojvodine. Vlada je 500,000 gold. za vladne poslopja odkazala porabiti.

Slovaška. C. k. komisar, gospod Rudolf od Kutsenyi, je vsim nižjim vradnikam razglasil, v kterem jih opominja, z vso močjo se prizadevati, de bi se žganjopitje ustavilo in nesrečni nasledki, ki iz tega izvirajo odvernil. Zavolj tega so se 26. junija t. l. iz Zilinaškiga in Kaječerskiga kantona umni možje v Kaječu snidili. Sklenitve so se višji gospo-

ski v poterjenje predložile, in ko se bodo poterdile, bodo koj v djanje stopile. Upamo, de bo to dober sad rodilo.

Česka. „Union“ pripoveduje, de je na Českem vojaško povelništvo ukazalo 900 konj nakupiti.

Galicija. Nekteri hočejo vediti, de bo cela Galicija le eniga deželniga poglavarja, pa tri deželne zборе imela. Eniga poljskiga v Krakavi, eniga poljsko-rusinskiga v Lvovu in eniga rusinskiga v Stanislawowu.

Solnograd. Tudi v Salcburgu je vpeljala mestna soseska pasji davek, po kterim se ima za vsaciga psa vsako leto po 2 gold. v srenjsko kaso plačevati. Tudi v Prešburku se pripravljajo k temu davku, po kterim se zamore vsaka srenja za svoje potrebe nekatere goldinarje na leto pridobiti.

Ogerska. Maksimilian Karatsonyi, iz Pečke, aradske županije na Ogerskem rojen, 53 let star, gerške vere, vdovec, oče petero otrok, fajmošter v Pečki, je nekoliko sam obstal, nekoliko pa je bil previšan, de je mesca maja 1849, ko je moral opat iz samostana v Bezdinu zavolj zvestobe do cesarja pobegniti, prosil za to stopnjo, ktero je tudi zadobil, in je koj pri svojem nastopu miniham žugal, de jih bo pri vstajnikih naznanil, ako jih ne bodo nepogojno vbogali, v cerkvih je prepovedal za visoko vlado moliti, za vstajnike pa jemolitve vpeljal, puntarje z dnarjem podpiral, jim pripomogel pri nabiri vojakov, dervo za vterditev Arada dajal; torej je bil Maksimilian Karatsonyi zavolj vdeležstva velke izdaje 24. aprila t. l. zraven zgube celiga premoženja k smerti na visale obsojen.

To obsodbo je njegova prevzvišenost, baron Haynau na poti pravice poterdil, na poti milosti pa obojo kaznen popolnoma odpustil, in obsojeniga spustil.

Temešvar, 5. julija 1850.

Od c. k. ozibeko-banaškiga vojaškiga sodništva.

* Deželna vstava za Ogersko se bo, kakor se pripoveduje, kmalo razglasila.

* Obsojeni so bili: Anton Szombathelyi, iz Szeghaloma, bekeške županije na Ogerskem rojen, 47 let star, katolske vere; oženjen, oče petero otrok, posestnik, je bil od začetka revolucije in še potem, ko se je Ogersko popolnoma od Avstrije odtergalo, prvi podžupan v bekeški županii, se je vdeležil pri napravi černe vojske pri nabiri prostovoljcev in vojaških novincov; odterganje Ogerskiga od deržave je slovesno obhajal, pri tem govoril, dnar za ranjene honvede nabiral, 50 vojaških novincov nabral, in cesarske podobe ukazal razrušiti.

Ladislav Jeseňsky, iz Očove na Ogerskem rojen, 38 let star, oženjen, oče petero otrok, bivši evangelski pridigar v Holdmezö-Vazarhelyi, je bil ud odbora deželne brambe, in je bil govornik celi čas revolucije je ljudi opominjal k sovraštvu zoper avstrijske in ruske vojake, od cesarja zaničljivo in nesramno govoril, naznanjenje neodvisnosti ogerske dežele slovesno obhajal, in je Košuta prosil, de bi mu dovolil v bekeško in Čanadsko županijo iti in tamosnje slovanske prebivavce zoper cesarja in postavno vlado podšuntati, v punt za sabo potegniti in černo vojsko napraviti.

Jožef Bolgar, iz Vača, peštanske županije na Ogerskem rojen, 28 let star, katolski duhoven in bivši kaplan v Szilagy-u, je v Vaču, ko so odterganje Ogerskiga od Avstrije praznovali, Božjo službo opravljal in pridigal zoper c. k. hišo, jo obrokoval in zasramoval, pridigo samo pa v natis dal, in več istisov med osebe svojiga stanu razdelil.

Te imenovane osebe so to ali same obstale ali pa previšane bile, in so se torej hudodeljstva velke izdaje vdeležile in obsojene bile po

vojaških postavah k smerti na visale z zapad dam celiga premoženja.

Njegova prevzvišenost, baron Haynau je te obsodbe na poti pravice poterdil, na poti milosti pa vsim trem smertno kaznen in zapad premoženja prizanežil, in obsojene spustil.

Pešt, 5. julija 1850.

Od c. k. vojaškiga sodništva

* Iz šent Nikolaja liptavskiga okrožja se piše 7. julija. Zlo se je že tožilo, de Nemci in Slovani prirodne imena zatajujejo in v madjarske premenujejo. Ne verjamem, de bi se bilo le enkrat narobe zgodilo, de bi bil namreč kak Madjar svoje ime v nemškiga ali slovanskiga premenil. Vzrok tega je bila sužnost. Pa taki odpadniki, ktere madjarone imenujemo, so bili vedno naj hujsi sovražniki Nemcov in Slovanov. Pretečeni nesrečni čas nam je v tem oziru kervave dokaze dal, in poznam moža, ki je v tako hudih skušnjah bil. Madjaroni iz Liptave so ga med revolucijo preganjali kolikor so ga mogli, so ga za sovražnika Madjarov naznanili, in so ga tako daleč pripravili, de je bil v sužnost gnam, kjer so nečloveško z njim ravnali. Spomin na terpenje, kteriga je prestal, ga silno presune, in kdo mu bo to zameril? Tako je tedaj pred nekterimi dnevi ministerstvo prosil svoje ime Fejerpataky v slovanskiga „Belopotocki“ premeniti, kar mu je bilo tudi rado dovoljeno. Sovraštva in zasramovanja Madjarov ne porajta.

* Časopis „Spiegel“ prinese sledeči vojaški ukaz barona Haynau-a.

Pešt 11. julija 1850.

Njegovo veličanstvo cesar me je ukazal po naj višjem sklepu 6. t. m. na predlog ministerskiga svetovavstva v stan pokoja postaviti torej dam vojaško poveljstvo, ktero je bilo dozdam meni izročeno, gospodu poveljniku 10. vojaškiga oddelka grofu Wallmoden.

S tem stopim iz zveze c. k. aktivne armade, s ktero sim 50 let osodo in nevarnosti, slavo in zmago delil, kteri sim bil vedno iz cele duše udan, na ktero me bo pa tudi z naprej véz dragiga in slavniga spomina vezala.

Posebno boste Vi vojaki tretjiga oddelka, ki ste dozdam pod mojo oblastjo stali, ki ste — še ni davno — tako živo zvestobo in hrabrost pokazali pod mojim vodstvom, mojimu sercu vedno dragi ostali.

Predej torej iz vaše srede stopim, Vas po nagibu svojiga serca zahvalim za pogum, za zvesto udanost in žertvovanje v spolnenju Vaših večkrat težkih dolžnost, za pogumno potpežljivost v urah nevarnosti, s kterim mi je bilo mogoče nalogo, ktero mi je moj cesar in gospod dal, srečno doveršiti, in s tem obstoj deržave ohraniti. Vedno se bom s ponosom Vaših pogumnih del, pri nar večih potrebah vsake sorte spomnil, ker mi je bilo s tem mogoče, sovražnike prestola in deržave tako naglo in popolnoma vničiti.

Posebno hvalo izrečem se gospodu poveljniku, vsim gospodam generalam in častnikom vsake stopnje, ker so vedno moje naredbe in ukaze natanjko in zvesto spolnili, in ne morem dosti spoznati, kako pridno so se v tej reči prizadevali, in kako je vsak svojim položnim z lepim zgledam svetil.

Vojaki! ker vam s tem serčno slovo dam, z govorim živo prepričanje, de bo naš preljubljeni cesar zamogel v vsaki novi nevarnosti na vas, hrabri bojni tovarši! na vašo zvesto udanost in nepremakljivo stanovitost šteti.

Sicer zdaj mir vlada, in le mir zamore naglo težke rane zaceliti, ktere so našo veliko domovino zavolj brezizgledniga prizadevanja prekučijske stranke zadele, pa ni še popolnoma vterjen, še vise vihar ni oblaki na nebu narodov deržav, ki se zamorejo naenkrat razliti, in močnejši od prejšnih neviht zbuditi,

Na te morate pripravljene biti, ker na Vaši zvestobi, na Vašem miru in redu stoji velikost in samostojnost države, in ako našimu cesarju vžitek tega blaga zagotovite, ste svojo nalogo popolnoma spolnili.

Napnite torej znanje vso moč, de boste to žlahtno zaupanje jasno opravičili — in ako bi res nove nevarnosti prišle, in ako boste poklicani v boj zoper zunajne in notrajne sovražnike, boste Vi — tega sim gotov — z veseljem kri in življenje za pravici našiga cesarskiga gospoda zastavili, in novo slavo in zmago zastavam pridobili.

Božji blagoslov našimu mladimu viteškemu cesarju in njegovim hrabri, jaki armadi!

Haynau, Feldzeugmeister.

* „Pester Morgenblatt“ prinese sledeči so-stavek:

„Oesterreichische Reichszeitung“ od 10. julija skuša z ostrupenim peresam vzroke naznaniti, kateri so ministersko svetovavstvo primorali, cesarju predlog storiti, mene vojaški-ga poveljnika in poglavarja na Ogerskem odstaviti.

Oaa mi hudo očita, de nisim znal vlade vbo-gati, de nisim svojiga poklica poznal, de sim se pravic povlastil, ki samo kroni gredo, de sim svojeglavno ravnal z pravico in milostjo, in de nisim gledal na vlado.

Ker se tako brezvestni sumljivosti naravnost oprem, sim primoran in dolžin — ker sim si svest lojalnih namenov, ker čutim, de nisim nikdar dolžniga spoštovanja in pokorsine do naj višji osebe našiga vladarja opustil, de sim petdeset let neomadeževano cesarju in državi služil — pred svetam naznaniti, de me je povsod v vsih opraviilih dobro razumljeni blagor države vodil, in de sim pravico milosti kakor iztek naj višji samooblastne pravice le v ime-nu svojiga cesarja in gospoda med mejami ob-lasti, ki mi je bila podeljena, po naj ojtrestjih praviilih pravice, po vesti in z natanjnim pre-gledam dobe in okoljšin, rabil.

Ta oblast, katero sim od vladarja prejel, mi je bila še le po ukazu od 6. julija, kteriga sim en dan pozneje prejel, vzeta.

Jez torej ne vidim v tem, ako se mož v sum pripravi, kakorsim sim jez, ki sim revolu-cijo v korenini spoznal, nič družiga kakor poskušnja demagoge podperati in obstoj der-žave z noviga v nevarnost pripraviti.

S tem opravičenjem, h kterimu me „Reichs-zeitung“ prisili, naznanim, de se nikdar več ne bom po časopisih zase poganjal in stopim v privatno življenje, v kteriga me pisavec v „Reichszeitung“ pošle kakor Belizarja, brez de bi mi zamogel oči vzeti, in brez de bi mu bilo dovoljeno, obdaninimu od prekucijske stranke, me viditi v revi in nadlogi z beraško palico, spremljevaniga od edine moje hčere.

Haynau, Feldzeugmaister.

Tuje dežele.

Bulgarska. V „Srbske Nov.“ se piše, de sta na Bulgarsko dva turška polkovnika prišla od vlade poslana, ki se na vso moč prizadevata, ljudstvo umiriti in mu osodo polajšati. Vojaki še niso zoper vstajnike udarili.

Rusovska. 54 rojstni dan cara Nikolaja je bil 7. julija na Poljskem z Božjo službo in vojaškimi paradami praznovan. 1. decembra pa bo zlo velika slovesnost k praznovanju dneva, ko je pred 25. leti vladarstvo nastopil. Glas de bo car krono svojimu sinu izročil, je popolaama prazen. Upanje imamo, de se bodo še to leto colne meje med Poljsko in Rusko dvignile, in pričijočnost cara v Varšavi je to reč mnogo pospešila. Tudi pošta se je na Ruskem te dni zlo poboljšala, posebno pomanjšanje poštnine je zlo koristno; de bi se pa mejna poštnina ponižala, na to ni misliti, ker

ruski vladi je toliko ljubše, kolikor manj pi-sem v zunajne dežele gre.

* Komisija za obertniško razstavo v Lon-donu naznani, de je ruski car na predlog kom-isisije in naznanilo ministra denarstva 15. ju-nija sledeče odločil: „V obertniško razstavo v London se zamorejo ruski pridelki brez colni-ne čez ruske meje pošiljati, in tisti polski in finski pridelki na rusko prosto pošiljati, ktere bo komisija v London poslati za dobro spo-znala.

* Rusovski car Miklavž je poslal našimu cesarju 40 kišt mašniga oblačila s tem name-nam, de naj se razdeli po ogerskih cerkvah, ktere so bile o lanjskim puntu obropane.

Laška. Sveti Oče je predsedniku francoske republike v zahvalo in spoznanje poslal velki križ Pian-reda v brilantih, krasno sliko in prav lepo delo iz mozaika, na kterem je ščit Achila predstavljen, kakor ga je Homer po-pisal.

* Sardinski senat je spet za podpore izsel-nikov, ki na Piemonteškem stanujejo, 100,000 frankov dovolil.

Francoska. Naznanila iz Toulona pravijo, de bo francosko brodovje, ker neapolitanski kralj tirja, pri Neaplu tako dolgo ležalo, de se razpertija med Angličani in neapolitansko vlado poravna.

Španska. Telegrafsko vradno naznanilo iz Madrida v Pariz naznani 12. t. m. ob štirih zjutraj, de je španska kraljica mertviga sina porodila.

Angleška. Vsi angleški brodovi v srednjem morju so povelje dobili se v Malto podati pod poveljstvo admirala Parker. Kam de se bro-dovje meni pomakniti, ni znano; eni pripove-dujejo, de v Neapel, drugi de v Dardanelle.

Razne naznanila.

— V serbsko parobrodarsko društvo se je toliko akcionarjev vpisalo, de bo to društvo brez dvombe skorej v djanje stopilo. Vteme-litelji bodo najpred samo dva parobroda pri-pravili. Ena delnica velja 50 gold. srebra.

— Sliši se, de ministerstvo misli tako na-redbo storiti, de se bodo dohodki za učitelje na kmetih z davki vred pobirali.

— Pravijo, de se bo avstrijska posada na Toskanskem za 4000 mož pomanjšala, tedaj bo štela le 6000 vojakov.

— Na Slovaškem se v slovstvu velika mar-ljivost vidi. Več slovaških knjig je bilo mini-sterstvu predloženih z prošnjo, de bi se ljud-ske šole vpeljale; ne more se tajiti, de bi na bile za šole rabljive.

— Vradna prestava državljanskiga zaka-nika v Česki je dokončana in se bo dala tiskati.

— Prihodni mesec bosta začela v Pragi dva nova česka časopisa izhajati. „Květy“ vsak teden trikrat, pod vredništvam gospoda Maly-a, in „Selske nowiny“, pod vredništvam J. K. Tyla. Naročilo na „Květy“ znese na leto 4 goldinarje v srebru.

— Že spet se sliši iz nekterih krajev, de krompir gnije.

— V Ljubljani sta umerla te dni dva verla moža, namreč g. Dr. Kleindienst, eden nar bolj učenih in bistrih pravdosrednikov (doh-tarjev pravice) — in pa g. Bayer, med Ljub-ljanskimi kovaškimi mojstri edini v Dunajski živinozdravniški šoli poterjeni kovač in konjski zdravnik.

— 3. zvezek slovenske gerlice, (slovenskih pesem z napevi) od slovenskiga društva v Ljub-ljani na svitlo dajane, je prišel ravno zdaj od slavniga gospoda Riharja v red djan na svitlo. Zapopade sledeče pesmi: „Planinar“, Dolen-ska“, „Zvonikarjeva“, besede vsih treh pesem in napevi prve in tretje so od gosp. Potočnika; „Svarjenje“, narodna pesem „Stari Krajnc“, be-

sede gosp. Poženčana, napev gosp. Fleišmana; „Vse mine“, narodna pesem; „Strunam“, besede dr. Prešerna; „Spomin Valentina Vodnike“, be-sede Prešerna, napev gosp. Fleišmana; „Se-rafan“, ruska narodna pesem, poslovenjena; „Slavska reč“, ilirska pesem, besede Dragiča Rusana.

Gosp. udje v Ljubljani so naprošeni, ga v pi-sarnici pri gosp. Brusu brez plačila sprejeti; gosp. udam po deželi se bo po pošti poslal. — Kdor ta zvezek kupiti želi, ga dobi pri gosp. Blazniku za 15 kraje.

— 11. julija proti večeru so se laški in česki vojaki v neki kerčmi v Pragi zbili. Priderli so na ulice in se z orožji začeli sekati tako, de je bilo več ranjenih. Ko so vidili, de vojaška patrola pride, so zbežali, in samo eniga ran-njeniga vojaka, ki je predolgo čakal, so vo-jaki vjeli in saboj gnali.

— Sliši se, de je ruski car 1000 srebernih rubelnov za ranjene tirolske vojake poslal.

— Več slovaških ljudoljubov — med njimi tudi Francisci, Daxner in Bakulini, bivši ba-taljonski poveljniki in stotniki slovaških pro-stovoljcev, so tri plačila za nar boljši literarne izdelke namenili in povabijo vse, posebno pa mlade slovaške pisatelje, se zanje potruditi.

Potem plačujejo za vsako prav slovansko besedo, ki se med narodam najde pa dozdej še nikdar ni od pisateljev rabila, 10 krajcer-jev v srebru. Za vodilo je besednik Jancovica namenjen. Ako je več enakih besed ali pre-govorov predloženih, ima tisti predstvo, kdor jih popred predloži, in dobi plačilo. Te be-sede se bodo potem v besedniku razglasile in v rabo vpeljale.

— V Globočem na Poljskem je nek fajmo-šter tri tujce gostivno sprejel in jim preno-čiše dal. Po noči so pa tujci, ki so bili ro-parji, fajmoštra umorili in vso hišo obropali.

— V „Presburger Ztg.“ se piše iz Lugosa v Banatu sledeče:

Blizo Lugosa sta te dni dva fanta jagode naberala, ko enkrat močen orel iz visočine plane in eniga 10 let stariga fanta z močnimi kremplji zagrabi. Al pogumni fant je roparju dobro povernil; on zagrabi orla za vrat in mu sapnik skupej stisne, mu na tako vižo moč vzame, de s plenam vred na tla pade. Ko to drug fant vidi, tudi on pogumno svojimu tovaršu v pomoč priskoči, verže naj prvo svojo suknjo na orla, potem pa se sam nanj zažene in svojimu tovaršu pomaga iz krempljev sovražne tice. Tako je bil fant rešen; al to fantama še ni bilo zadosti. Ko sta roparja premagala, mu perute zvezeta, in ga v slavju v Lugos pred sabo ženeta; od tod so ga v Temišvar prinesli.

— Stefan vitez od Vizer je epiško pesem v latinskem jeziku pod naslovom: „Trophæum Glorie Immortalis Sacrum“ v čast sesarja na-redil in vredništvu zagrebških nemških novin 25 iztisov na prodaj poslal. Cena je 1 gol-dinar. Znesek pride v Jelačicev zaklad za ranjene vojake.

— Iz Tersta se tudi piše, de je bil 10. t. m. 25 minut čez tri zjutraj precej hud potres.

— Znan francoski pisavec Desprez, ki si je te leta na Francoskem slavo pridobil s tem, de je sostavke v „Revue des deux mondes“ pošiljal, v kterih je govoril od nenemških ljud-ster v avstrijskem cesarju, je spet delo na svitlo dal pod naslovom: „Les peuples de l'Autriche et de la Turquie. Historie contempo-raire des Illyrien, des Magyars, des Roumains et des Polonais“. Obstoj iz dveh zvezkov. Ve-lja 7 goldinarjev srebra.

— Pisma iz Banata naznanijo, de že od leta 1844 niso ljudje toliko in tako dobro pšenice pridelali, kakor letos, tudi na Českem se je prav dobro obnesla.

Ifigenije na Tavriškim,

igre petih djanj

Iz nemškega od „Gothe“ posloveniti skušal Matija Valjavec.

(Dalje.)

Ifigenija.

Za sebe nikdar terjala se nisim.
Nebesčane ki meni kervoželjne
Prav ne ume jih, svoje le prideva
Jim lastne ljute poželjivosti.
Al bognja ni duhovnu me zmaknila?
Bolj služba kakor smert ji bila vseč je.

Tóa.

Se ne spodobi nam po naših mislih
Navado sveto z lahko premakljivim
Razumam našim slabim zlagati.
Dolžnost ti stori svojo, jez bom svojo.
Dva tujca, ki dobili skrita smo
Na bregu, ki deželi naši prida
Nič ne prineseta, v pesteh imam.
Dobi naj bognja s tima dvema spet
Daritev pravo, pravo, dolgo zaostalo.
Sem pošljem ju, opravek ti je znan.

Četerti nastop.

Ifigenija.

Mègle imaš, milostna rešnica!
V nje nedolžno preganjane skriti.
Ter po vetru, osodi železni
Jih zmaknivši z rok, čez morje,
Déléc čez sveta zemske širjave,
Kamorkoli le vseč te je, nesti.
Modra si ti, in vidiš bodoči čas,
Ni pretekkel za te pretečeni čas.
Tvoj pogled nad tvoji čuje,
Kakor luč tvoja, nočno življenje,
Gori nad svetam čuje in vlada.
Ne oskrni s kervjo mojih rok mi,
Mira, blagoslova ne da to.
Ino podoba osodno umorjeniga
Bo na morivca nevoljniga hude
Ure poprezala straviši.
Ljubijo neumerjoči človeške
Zlo razširjene, dobre rodove,
Ter podaljšajo bežno življenje
Radi umerjočimu, radi mu dajo
Lastne, svoje nebesa vesele
Ž njimi souživaje jih, nekaj
Časa jih vzivati radostno.

(Konec perviga djanja.)

Mesto Kamnik.

Mesto Kamnik ima kakor vsak lahko spozna od obilniga kamenja ime in leži na enim kraju, kjer je v nekdanjih časih jezero stalo. To jezero ste delale Bistrica ino Nevljica; prva bi se smela majhina reka imenovati, druga je pa velik potok. Od maliga Grada ino še gori mem nevliske cerkve je bilo vse pod vodo, Nevliska cerkev pa je bila na enim otoci tega jezera. De je Nevljica po Tehinjski dolini, po kateri teče semtertje zdaj vožji zdaj širji jezero delala, in de je še večji Bistrica zraven svojiga navadniga vodotoča ravno tako počela, se že samo lahko ve in sled semtertje, to kaže. Kakor taki perpovedujejo, ki so sami vidili, so bili pred nekoliko leti per Neveljskim pokopališi ino per Malim kamniškim Gradi še železni koluti (rinke) viditi za ktere so čolne preklepali.

To jezero se je odtekalo čez Klanec, koder se dandanašnji iz Mesta na šutino gre, soasama je pa med Malim Gradom ino med hribam na katerim je poznejši čase Kamniški Grad (Oberstein) stal, svet pretergalo ino se po Dernovim in Menguškim polji kakor tudi po Bistriškim vodotoči proti Savi odtekalo. Eni perpovedujejo, de ga je bil en gospodič sprekopanjem sveta in z razsutjem skal nalaš spustil, de si je potlej vodo laglej pot istrebila, in se hitriši odtekala. De je voda ob tim časi en meniški samostan med Mengušam in Homčam poderla tudi nekteri perpovedujejo, tode Valvasor nad tim dvomi, in mende tudi po pravici.

Kdaj je bilo to jezero spuščeno? To se je zgodilo blezo okoli leta 1000 po Kristusovim rojstvu, kar se hoče is tega kazati, ko so Neveljsko cerkev imenovali s. Jurja na jezери. Perfarna cerkev s. Jurja na jezeri je utegnila

okoli leta 1000 zidana biti; v leti 1232 je bila iz Neveljske fare že Kamniška napravljena. Vsaj pred letam 900 se kaže de se ni bilo Neveljske fare in cerkve, ker do časov Karla Veljčiga, ki je umerl v leti 814, se ni stanovitno keršanstvo po Krajskim prišlo. Res de so že od apostoljskih časih semkaj oznanjevalci s. evangelija hodili, tode Rimski ajdovski cesarji, poznejši pa divjaki, ki so se semtertje cez Krajsko prerivali, so močno keršanstvo topili, tako dolgo, de se je pod Karlam Veljčim z vso močjo za zmiraj vnelo. Od leta 900 do 1100 je utegnulo to jezero spuščeno biti ali samo svet predreti. De poznejši ni več jezera bilo se kaže is tega ko je bila kamniška grajsina, tudi Gornji Kamnik (Oberstein) imenovana, zidana od leta 1000 do 1100.

Ime Gornji Kamnik kaže na to de je že takrat nekaj Kamniškiga mesta bilo če je bilo tudi še celo majhino.

To mesto pa stoji ravno ker je nekdej jezer mogel narglobekeji biti; tudi od tega ni nič slediti, de bi bilo šutinsko predmestje kaj od vunkaj deročiga jezera poškodvano. Kamnik stoji med dvema gorama per stoku Nevlisce z Bistrico. To mesto se je nekdej zaperalo z čveterimi vrati. Perve vrata so bile na Klanci kjer je zdaj od ene strani hiša mizarja Mačka, od druge strani pa ključavničarja g. Jožefa Zupana (kterimu po domače pravijo Koplancik.) Te dve hiši ste bile že znotrej vrat, v mestu. Te vrata so iz šutniškiga predmestja v mestu deržale. Druge vrata, imenovane Marijne vrata (Frauen-Thor) so bile med hiša g. Antona Hafnerja po domače Remarja ino med hišo g. Franceta Ahčina po domače Svečarja. Skoz te vrata se je iz mesta prišlo v predmestje graben. Tretje vrata so bile v veljeh ulicah, ko se gre od mosta spod Gore v mesto, med hišama g. Jožefa šlakarja in g. Jožefa Droljka, tako de ste te dve hiši že znotraj vrat v mestu stale. Četerte vrata tudi bričove vrata imenovane so bile kjer je zdaj mesnica, tako, de mesnica že v mestu stoji kacih 12 stopinj od nekdanjih vrat. Zraven teh čveterih veljih vrat so bile pa še dvoje manji vrata; ene na franciškanski vert, ktere so še zdaj, druge pa med velikimi Marijnimi in mostnimi vrati, de so ženske skoz nje po vodo hodile tje ker se dandanašnji „za bajerjam“ pravi; lete vratica med mostnimi ino Marijnimi vrati so ob somnjih in teržnih dnevih zaperali, de jim ni harmica na prihodkih poškodvana bila.

Ob strani mesta proti Ljubljani je Mali Grad, ali en hrib na katerim so še eni ostanki od nekdanjiga grada, kako pa je ta grad v nič prišel se ne ve. Iz kamenja tega gradu je veliko mesta pozidaniga. Od nekdanjiga gradu ni družiga viditi kakor beden (ali bastia), ki je gradu ino hribu terdnjavo delala. Sicer so na Malim Gradi zraven prazniga prostora tri cerkvice ena verh druge, od kterih bo per popisovanji Kamniške fare ino nje podružnic kaj več govorjeno, ino pa meznija. Meznar je bil ob Valvasorjevih časih čuvaj, ki je mogel vsako uro zvoniti. Ravno tako so ob tih časih na enim štirvoglatim ozidji stari topovi stali, s kterimi so vsako leto ob sprevodi s. Rešnjiga Telesa streljali. Zraven je doksat (Altane), iz kteriga se lepo proti Mengušji vidi.

Na tem gradi pravijo, de je en denarni zaklad skrit. Neki star ranocelnik in brivec, Martin je v leti 1664 tukaj, z dovoljenjem kamniških mestnjavov, semtertje in še celo v najspodnji kapelici ali cerkvi kopal, pa namest zaklad dobiti je bil nazadnje celo oslepel in tako v idinšini umerl.

Per Malim Gradi ob vodi se je kakor perpovedujejo ena ajdovska divica Veronika v lepi ženski podobi ob jutrah ino večerah perkazovala, rekoč, de je ajdovska gospodičina iz rodu tistih ki so tukaj nekdej prebivali, in de je obsojena do sodniga dne tukaj terpeti, če je ne bo kak čist mladeneč s trikratnim poljubkam odrešil. Za plačilo bi tak dobiljo, ino zaklad, ki je v tem gradi skrit, in kteriga ona večkrat skoz železno omrežje kaže, ko ga v sodcah ino piskrih hranjeniga presuša. Enkrat se je bil en mladeneč bil vlotil jo rešiti; ker mu je mati močno pergovarjala in od sreče ter bogastva govorila ako jo bo rešil. Sklenil je bil torej to lepo divico trikrat poljubiti; dvakrat je bil tudi to storil, ali per dru-

gim poljubki se je bila po spodnjim životi v kačo spremenila, ter bila tako ostudna pošast, de se ni več upal je dotakniti; torej je zbežal. Zdjaj je ona začela strašno mlo upiti ino zalovati, de je nihče več do sodnjiga dne ne bo mogel odrešiti, potlej pa je zginila, de je do zdaj nihče več ne vidi. Ta pravlica kaže de je bil Mali Grad blezo že ob Kristusovih časih, ko še keršanstvo ni bilo po sveti razširjeno. Nekteri terdijo de je bil 159 let po Kristusovim rojstvu zidan. Sicer pa vsak lahko ve, koliko je pravlicam verjeti. Naj bo pa že kar hoče gerb kamniškiga mesta je po ti pravlici, in ima eno žensko s kacjim repam med enim vratimi.

Mali grad je bil nekdej prebivališče deželskiga samooblastnika, tako so večkrat korotanski ali koroški vojvodi tukaj stanovali. Tukaj je stanoval tudi Cesar Friderik 3. ali 4. kteri je bil enimu ljubljanskimu mestnjavu dal pravico in oblast do nekih derv. To pismo je pisano v Kamnici v petek pred drugo ali kvaterno nedeljo (Reminiscere) v posti 1444. Ta Cesar je bil Kamniku is posebne milosti dodelil privilegium v obziri ubežnosti; blezo če je kdo semkaj perbežal, de ga niso smeli ne preganjati, ne prijeti; ali kaznovati. Pa tega se Kamničani niso kaj poslužili, tudi nihče ni na to posebno gledal.

Od kamniškiga svetniga zbora ino od vradnikov.

Poglejmo zdaj kamniškiga svetniga zbora. Leta se je delil v dvoje v znotrajni ino zunajni zbor. V znotrajnim zbori je 12 sodnih gospodov bilo ino pa mestni sodja (Stadtrichter). Ta zbor se je shajal vsak petek zjutraj in je imel vse težke homatije presojevati, kar je bilo manjih preprirov in pertožb, jih je imel sam mestni sodja presoditi.

Zunajni svetni zbor je obstal iz desetih mestnjavov. Mestna srenja je imela pa 24 mestnjavov. Pa zunajni zbor ino pa mestna srenja vkupaj sta se li enkrat vsako leto sošla; to je bilo vselej v sredo po Binkuštih. Ko so se v tim zunajnim zbori posvetovali, so poslali mestne oskerbnike (Viertheil-Meister) vsaciga z eno trumo ljudi po mejnikih vsiga pregledat, in podret ko bi bil kak ptujec brez dovoljenja ino prošnje kaj ogradil, ino tako so skerbeli vse per starem ohraniti. Drugi shod zunajniga zbora z srenjo vred je bil per volitvi noviga mestniga sodjata, vsako drugo leto na sv. Marjete dan. H tem shodi je bil pervzet mestni pisar ali kak drugi znajden in učen človek. Tukaj je mogel znotrajni zbor odstopiti, de so mestniga sodjata po večim številu glasov izvolili. Potlej je imel izvoljeniga sodjata, če ni bilo kaj zaderžka, znotrajni zbor poteriditi, ino ga po stari navadi deželskimu namestniku (Landes-Vizdom) h poterjenji oglasiti ino predstaviti. Kadar je bil od tega poterjen, je bil potlej na s. Ane dan per shodi znotrejniga zbora očitno poterjen in slovesno v šutensko cerkev spremljen, kjer je bila pred s. Ane altarjem peta masa. Po maši je bilo per novim mestnim sodjati kosilo (prav za prav južina). Ako je pa znotrajni zbor po pravici pomisljeval novoizvoljeniga mestniga sodjata poteriditi, je mogel zunajni zbor z srenjo vred noviga voliti. Mestni sodja je obderžal li dve leti svojo službo; ino po sodnjim sklepi je bilo prepovedano koga dalej za tretje leto poteriditi. Od tega sklepa je bil vender izjemek storjen per sodjati Miheli Turki, ki je bil okoli leta 1677.

Mestni kamrar. Ta ima mestno denarnico v rokah. Njemu se odrajtujejo vsi davki ino skladi, od kar more pa vender poterjenje ali plačan list dati. Od vsiga tega more pa dati rajtengo. Zraven tega ima pa on tudi imenik ino popis nekterih imenj (Gulten) in tudi od tih mora rajtengo dati.

(Dalje sledi.)

Smešnica.

Pred kakim mescam se je neki nemškovavski grajsak na Dolenskim takole odrezal: Od kantonske gosposke je dobil dopis zavoljo intabuliranja nekiga N. Žužka. Ker se pa slavni kantonski vrad po obenovpeljanim in od ministerstva poterjenim novim pravopisu ravna, je hotel starokopitni nemškovavec kant. vradu eno pod nos dati, zatorej je djal: V tukajšnih gruntnih bukvah ni nobeniga Cucka, in je z tem pota odpravil.